Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tiende Afdeling)

18. december 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — offentlige kontrakter — kontrakter, som ikke overskrider den tærskelværdi, der er fastsat i direktiv 2004/18/EF — artikel 49 TEUF og 56 TEUF — anvendelighed — klar grænseoverskridende interesse — grunde til udelukkelse fra en udbudsprocedure — udelukkelse af en økonomisk aktør, der har begået en overtrædelse af de nationale konkurrenceregler, som er blevet fastslået ved en dom, der går mindre end fem år tilbage — lovlig — proportionalitet«

I sag C-470/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Ungarn) ved afgørelse af 23. august 2013, indgået til Domstolen den 2. september 2013, i sagen:

Generali-Providencia Biztosító Zrt

mod

Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság,

har

DOMSTOLEN (Tiende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C. Vajda (refererende dommer), og dommerne E. Juhász og D. Šváby,

generaladvokat: M. Szpunar

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. september 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Generali-Providencia Biztosító Zrt ved ügyvédek G. Fejes og P. Tasi

— Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság ved ügyvéd P. Csanádi

— den ungarske regering ved M.Z. Fehér og K. Szíjjártó, som befuldmægtigede

— den spanske regering ved M.J. García-Valdecasas Dorrego, som befuldmægtiget

* Processprog: ungarsk.

— Europa-Kommissionen ved A. Tokár og A. Sipos, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 18 TEUF, 34 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF samt af artikel 45, stk. 2, første afsnit, litra c) og d), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter (EUT L 134, s. 114), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1177/2009 af 30. november 2009 (EUT L 314, s. 64, herefter »direktiv 2004/18«).

2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem Generali Providencia Biztosító Zrt (herefter »Generali«) og Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság (klagenævnet under den ungarske myndighed for offentlige kontrakter) vedrørende et afslag på en klage, som dette selskab indgav for dette nævn til prøvelse af en afgørelse om at udelukke selskabet fra en udbudsprocedure med den begrundelse, at det tidligere havde begået en overtrædelse af de nationale konkurrenceregler.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Anden betragtning til direktiv 2004/18 har følgende ordlyd:

»Indgåelse af kontrakter i medlemsstaterne på vegne af staten, regionale eller lokale myndigheder og andre offentligretlige organer er underlagt traktatens principper og navnlig principperne om fri bevægelighed for varer, fri etableringsret og fri bevægelighed for tjenesteydelser og de principper, der er afledt heraf, såsom principperne om ligebehandling, ikke-forskelsbehandling, gensidig anerkendelse, proportionalitet og gennemsigtighed. […]«

4 Dette direktivs artikel 7, litra b), fastsætter bl.a. for offentlige vareindkøbskontrakter og offentlige tjenesteydelseskontrakter, der indgås af andre ordregivende myndigheder end dem, der er omfattet af bilag IV til det nævnte direktiv, en tærskelværdi for anvendelse af direktivet, der beløber sig til 193 000 EUR.

5 Samme direktivs artikel 45, som har overskriften »Ansøgerens eller tilbudsgiverens personlige forhold«, bestemmer i stk. 2 følgende:

»Fra deltagelse i en udbudsprocedure kan udelukkes enhver økonomisk aktør:

[...]

c) som ved en retskraftig dom ifølge landets retsforskrifter er dømt for en strafbar handling, der rejser tvivl om den pågældendes faglige hæderlighed

d) som i forbindelse med udøvelsen af sit erhverv har begået en alvorlig fejl, som de ordregivende myndigheder bevisligt har konstateret

[...]

Medlemsstaterne fastsætter på grundlag af deres nationale ret og under overholdelse af fællesskabsretten gennemførelsesbestemmelserne til dette stykke.«

6 101. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud og om ophævelse af direktiv 2004/18/EF (EUT L 94, s. 65) har følgende ordlyd:

»Ordregivende myndigheder bør endvidere have mulighed for at udelukke økonomiske aktører, som har vist sig at være upålidelige, bl.a. som følge af overtrædelser af miljømæssige eller sociale forpligtelser, herunder regler om adgang for handicappede eller andre former for alvorlige forsømmelser i forbindelse med udøvelsen af vedkommendes erhverv, såsom overtrædelser af konkurrenceregler eller regler for intellektuel ejendomsret. Det bør præciseres, at alvorlige forsømmelser i forbindelse med udøvelsen af et erhverv kan så tvivl om en økonomisk aktørs integritet og således gøre den økonomiske aktør uegnet til at få tildelt en offentlig kontrakt, uanset om den økonomiske aktør i øvrigt har den tekniske og økonomiske kapacitet til at gennemføre kontrakten.

[...]«

7 Artikel 57, stk. 4, i direktiv 2014/24 har følgende ordlyd:

»De ordregivende myndigheder kan udelukke, eller medlemsstaterne kan kræve, at de ordregivende myndigheder udelukker, en økonomisk aktør fra deltagelse i en udbudsprocedure i følgende tilfælde:

[...]

d) hvis den ordregivende myndighed har tilstrækkelig plausible indikationer til at konkludere, at den økonomiske aktør har indgået en aftale med andre økonomiske aktører med henblik på konkurrencefordrejning

[...]«

Ungarsk ret

8 § 61, stk. 1, i közbeszerzésekről szóló 2003 évi CXXIX. törvény (lov CXXIX fra 2003 om indgåelse af offentlige kontrakter, *Magyar Közlöny* 2003/157, herefter »Kbt«) er affattet således:

»Den ordregivende myndighed kan i udbudsbekendtgørelsen bestemme, at en økonomisk aktør ikke kan deltage i udbudsproceduren som tilbudsgiver, underleverandør eller underentreprenør, der ønsker at påtage sig mere end 10% af kontraktens værdi, eller som underleverandør i henhold til litra d) og e), såfremt vedkommende:

a) har begået en overtrædelse i forbindelse med udøvelsen af sin erhvervsmæssige virksomhed, som inden for de seneste fem år er blevet konstateret ved en retskraftig dom.

[...]«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

9 Gazdasági Versenyhivatal (den ungarske konkurrencemyndighed) fastslog ved afgørelse af 21. december 2006, at visse vertikale aftaler indgået mellem Generali og en række bilforhandlere var i strid med de nationale konkurrenceregler, og pålagde dette selskab en bøde. Fővárosi ítelőtábla (appeldomstolen i Budapest), ved hvilken der blev iværksat appel, opretholdt denne afgørelse ved en dom, der blev betegnet som »jogerős« (»retskraftig«). Der blev iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Ungarns højesteret), som forelagde Domstolen et præjudicielt spørgsmål, der lå til grund for dom Allianz Hungária Biztosító m.fl. (C-32/11, EU:C:2013:160).

10 Nemzeti Adó- és Vámhivatal (den nationale ungarske skatte- og toldforvaltning) offentliggjorde den 5. december 2011 en udbudsbekendtgørelse vedrørende levering af forsikringsydelser. Den ordregivende myndighed anførte i denne bekendtgørelse, blandt de grunde til udelukkelse fra deltagelse i udbudsproceduren, der er knyttet til tilbudsgiverens personlige forhold, dem, der er henvist til i Kbt's § 61, stk. 1, litra a)-c), og § 62, stk. 1.

11 Som svar på den nævnte bekendtgørelse afgav Generali et tilbud inden for den fastsatte frist.

12 Den ordregivende myndighed underrettede Generali om sin afgørelse om at udelukke selskabet fra udbudsproceduren for den pågældende kontrakt med den begrundelse, at det faldt ind under den udelukkelsesgrund, der er fastsat i Kbt's § 61, stk. 1, litra a), på grund af dets overtrædelse af de nationale konkurrenceregler, som var blevet bekræftet ved en retskraftig dom.

13 Efter at Generali havde fået afslag på sin administrative klage til prøvelse af den ordregivende myndigheds afgørelse, anlagde selskabet søgsmål ved Fővárosi Törvényszék (retten i Budapest), hvis forvaltningsretssager senere blev overtaget af Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (forvaltnings- og arbejdsretten i Budapest).

14 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt begrundelsen for udelukkelsen af Generali fra den nævnte udbudsprocedure er forenelig med EU-retten. Den har anført, at det i medfør af artikel 45, stk. 2, første afsnit, litra c) og d), i direktiv 2004/18 er muligt at udelukke en økonomisk aktør fra deltagelse i et udbud af grunde, der er baseret på objektive omstændigheder, som er knyttet til denne aktørs erhvervsmæssige virksomhed. Samtidig med, at den forelæggende ret har vurderet, at dette direktivs artikel 45, stk. 2, første afsnit, litra c), ikke finder anvendelse på omstændighederne i den tvist, som er blevet indbragt for den, eftersom den af Generali begåede overtrædelse ikke kvalificeres som en »strafbar handling« i national ret, stiller den det spørgsmål, om det nævnte direktivs artikel 45, stk. 2, første afsnit, litra d), kan finde anvendelse under de samme omstændigheder.

15 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den praksis, som den økonomiske aktør skal efterleve eller afholde sig fra med henblik på at overholde kravene om handelsloyalitet, vedrører dennes erhvervsmæssige troværdighed, henset til den fortolkning, som Domstolen gav af begrebet »fejl i forbindelse med udøvelsen af sit erhverv« i sidstnævnte bestemmelse i sin dom Forposta og ABC Direct Contact (C-465/11, EU:C:2012:801). Følgelig henhører en praksis, der overtræder forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, og som er fastslået ved en retskraftig dom, under dette begreb. Fejlens grovhed bør vurderes i forhold til den økonomiske aktørs konkrete adfærd.

16 Hvis det derimod må lægges til grund, at en sådan overtrædelse ikke vedrører den økonomiske aktørs erhvervsmæssige troværdighed eller ikke indebærer en overtrædelse af de fagetiske regler for det erhverv, som vedkommende tilhører, er det den forelæggende rets opfattelse, at denne aktør ikke kan udelukkes fra deltagelse i udbuddet som følge af en overtrædelse af de nationale konkurrenceregler på grundlag af artikel 45, stk. 2, i direktiv 2004/18, som rummer en udtømmende opregning af de årsager, der kan berettige en udelukkelse af en sådan aktør af grunde, der vedrører dennes erhvervsmæssige egenskaber.

17 Det er den forelæggende rets vurdering, at en sådan fortolkning forpligter den til ikke at anvende Kbt's § 61, stk. 1, litra a), når også henses til, at de nationale regler på området for indgåelse af offentlige kontrakter, således som det fremgår af anden betragtning til direktiv 2004/18, skal overholde de EU-retlige regler og de almindelige EU-retlige principper. Den forelæggende ret har i den forbindelse bemærket, at den fortolkning af Kbt's § 61, stk. 1, litra a), som Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság har lagt til grund, kan lægge hindringer i vejen for udøvelsen af de grundlæggende friheder, som EU-retten sikrer, for så vidt som denne bestemmelse hverken præciserer kendetegnene ved eller grovheden af den overtrædelse, som den økonomiske aktør skal have begået i forbindelse med sin erhvervsmæssige virksomhed, men fastsætter, at udelukkelsen af vedkommende fra deltagelse i et udbud er konsekvensen af selve forløbet af en retssag om denne overtrædelse.

18 Under disse omstændigheder har Fővárosi közigazgatási és munkaügyi bíróság besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Kan medlemsstaterne bestemme, at en økonomisk aktør skal udelukkes fra at deltage i en udbudsprocedure vedrørende indgåelse af en offentlig kontrakt af andre grunde end dem, der er nævnt i artikel 45 i […] direktiv 2004/18 […], herunder navnlig af grunde, som anses for at være begrundet i hensynet til beskyttelsen af offentlighedens interesse, den ordregivende myndigheds legitime interesser eller den loyale konkurrence og opretholdelsen af en sund konkurrence, og såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, er det da foreneligt med anden betragtning til nævnte direktiv og med artikel 18 TEUF, 34 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF at foretage en sådan udelukkelse af en økonomisk aktør, der har begået en overtrædelse i forbindelse med udøvelsen af sin erhvervsmæssige virksomhed, som inden for de seneste fem år er blevet konstateret ved en retskraftig dom?

2) Såfremt Domstolen besvarer det første spørgsmål benægtende, skal artikel 45, stk. 2, første afsnit, i direktiv 2004/18, herunder navnlig litra c) og d), da fortolkes således, at enhver økonomisk aktør kan udelukkes fra udbudsproceduren vedrørende indgåelse af en offentlig kontrakt, hvis vedkommende har begået en overtrædelse, som er blevet konstateret af en administrativ eller retslig myndighed i en konkurrencesag, der er anlagt på baggrund af aktørens erhvervsmæssige virksomhed, og som har haft konkurrenceretlige konsekvenser for den økonomiske aktør?«

Om de præjudicielle spørgsmål

19 Det skal indledningsvis fastslås, at selv om Kbt's § 61, stk. 1, litra a), således som den forelæggende ret har påpeget, gør det muligt at udelukke en økonomisk aktør fra en udbudsprocedure på grund af enhver overtrædelse, der er begået i forbindelse med aktørens erhvervsmæssige virksomhed, uden præcisering af kendetegnene ved eller grovheden af denne overtrædelse, blev Generali udelukket fra udbudsproceduren for den i hovedsagen omhandlede kontrakt på grundlag af denne bestemmelse som følge af den overtrædelse, som selskabet havde begået af den nationale konkurrenceret, hvilken var blevet bekræftet ved en retskraftig dom, og for hvilken selskabet var blevet pålagt en bøde.

20 Det må derfor lægges til grund, at den forelæggende ret med sine spørgsmål, der skal behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 18 TEUF, 34 TEUF, 49 TEUF og 56 TEUF samt artikel 45, stk. 2, første afsnit, litra c) og d), i direktiv 2004/18 er til hinder for anvendelsen af en national lovgivning, der udelukker en økonomisk aktør, som har begået en overtrædelse af konkurrenceretten, der er blevet fastslået ved en retskraftig dom, og for hvilken aktøren er blevet pålagt en bøde, fra at deltage i en udbudsprocedure.

21 Hvad for det første angår de bestemmelser i direktiv 2004/18, som der henvises til i de præjudicielle spørgsmål, har både Generali, som svar på et spørgsmål fra Domstolen under retsmødet, og den ungarske regering, i sine skriftlige indlæg, fastslået, at den i hovedsagen omhandlede kontrakt er af en værdi, der ligger under den tærskelværdi, der fremgår af dette direktivs artikel 7, litra b), første led,

hvilken ifølge denne regering er den relevante tærskelværdi, for så vidt som der ikke er henvist til den nationale ungarske skatte- og toldforvaltning i bilag IV til det nævnte direktiv. Med forbehold af den forelæggende rets efterprøvelse finder direktiv 2004/18 derfor ikke anvendelse på denne kontrakt.

22 Generali såvel som Europa-Kommissionen har dog under retsmødet bemærket, at den ungarske lovgivning, der gennemfører direktiv 2004/18, finder anvendelse både på de kontrakter, der overskrider de i dette direktivs artikel 7 fastsatte tærskelværdier, og på dem, der ikke overskrider disse tærskelværdier. Generali og Europa-Kommissionen har i den sammenhæng anført, at Domstolen har erklæret sig kompetent til at træffe afgørelse om anmodninger om præjudiciel afgørelse, der vedrørte bestemmelser i en EU-retsakt, i tilfælde, hvor de faktiske omstændigheder i hovedsagen lå uden for denne retsakts anvendelsesområde, men hvor de pågældende bestemmelser var blevet gjort anvendelige af national ret på grund af en henvisning deri til disse bestemmelsers indhold (jf. i denne retning dom Dzodzi, C-297/88 og C-197/89, EU:C:1990:360, præmis 36, og Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, præmis 45).

23 Det er korrekt, at Domstolen allerede har udtalt, at fortolkningen af en EU-retsakts bestemmelser i situationer, der ikke er omfattet af dennes anvendelsesområde, er berettiget, såfremt disse bestemmelser er blevet gjort anvendelige på sådanne situationer af national ret på direkte og ubetinget vis med henblik på at sikre en ensartet behandling af disse situationer og af de situationer, der er omfattet af den pågældende retsakts anvendelsesområde (jf. i denne retning dom Nolan, EU:C:2012:638, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).

24 Dette er imidlertid ikke tilfældet i hovedsagen.

25 Det fremgår således hverken af forelæggelsesafgørelsen eller af de for Domstolen forelagte sagsakter, at der skulle eksistere en bestemmelse i ungarsk ret, der gør direktiv 2004/18 direkte og ubetinget anvendeligt på offentlige kontrakter, hvis værdi ikke overskrider den relevante tærskelværdi, der er fastsat i dette direktivs artikel 7.

26 Det følger af det ovenstående, at der ikke er anledning til, at Domstolen over for den forelæggende ret afgiver en fortolkning af de bestemmelser i direktiv 2004/18, der er omtalt i de præjudicielle spørgsmål, med henblik på at give denne ret mulighed for at træffe afgørelse i den tvist, der er blevet indbragt for den i hovedsagen.

27 Hvad for det andet angår de af den forelæggende ret omtalte bestemmelser i EUF-traktaten skal der erindres om, at når en offentlig kontrakt ikke er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2004/18 som følge af, at den ikke overskrider den i dette direktivs artikel 7 fastsatte relevante tærskelværdi, er denne kontrakt undergivet denne traktats grundlæggende regler og generelle principper, for så vidt som den frembyder en klar grænseoverskridende interesse, navnlig henset til dens omfang og opfyldelsesstedet (jf. i denne retning dom Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce m.fl., C-159/11, EU:C:2012:817, præmis 23, og Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, præmis 24).

28 Den forelæggende ret har imidlertid ikke fastslået de nødvendige elementer, der giver Domstolen mulighed for at efterprøve, hvorvidt der i hovedsagen foreligger en klar grænseoverskridende interesse. Som det fremgår af artikel 94 i Domstolens procesreglement i den affattelse, der trådte i kraft den 1. november 2012, skal Domstolen imidlertid i en anmodning om præjudiciel afgørelse kunne finde en kortfattet fremstilling af de faktiske omstændigheder, som spørgsmålene er baseret på, og af den forbindelse, der eksisterer mellem navnlig disse omstændigheder og disse spørgsmål. Der skal derfor forud for forelæggelsen for Domstolen foretages en konstatering af de nødvendige elementer, der muliggør en efterprøvelse af, om der foreligger en klar grænseoverskridende interesse, ligesom der forud for denne forelæggelse generelt skal foretages samtlige de konstateringer, som det påhviler de

nationale retsinstanser at foretage, og som anvendeligheden af en afledt EU-retsakt eller en primær EU-retsakt afhænger af (jf. dom Azienda sanitaria locale n. 5 »Spezzino« m.fl., C-113/13, EU:C:2014:2440, præmis 47).

29 Som følge af den samarbejdsånd, der ligger til grund for forholdet mellem de nationale retsinstanser og Domstolen inden for rammerne af den præjudicielle procedure, fører fraværet af sådanne forudgående konstateringer fra den forelæggende rets side vedrørende forekomsten af en eventuel, klart grænseoverskridende interesse ikke til afvisning af anmodningen, såfremt Domstolen trods disse mangler, på baggrund af de oplysninger, der fremgår af sagsakterne, vurderer, at den er i stand til at give den forelæggende ret et nyttigt svar. Dette er navnlig tilfældet, hvor forelæggelsesafgørelsen rummer tilstrækkeligt med relevante oplysninger for vurderingen af, om der eventuelt foreligger en sådan interesse. Domstolen afgiver dog alene et svar med forbehold af, at den forelæggende ret kan konstatere en klar grænseoverskridende interesse i hovedsagen på grundlag af en udførlig bedømmelse af alle de relevante forhold vedrørende hovedsagen (jf. dom Azienda sanitaria locale n. 5 »Spezzino« m.fl., EU:C:2014:2440, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis). Det er med dette forbehold, at de følgende betragtninger fremføres.

30 Hvad angår de bestemmelser i EUF-traktaten, der er omtalt i disse spørgsmål, fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at det pågældende udbud omhandler levering af forsikringsydelser. Følgelig kan artikel 34 TEUF, som angår varernes frie bevægelighed, ikke finde anvendelse. Derimod må artikel 49 TEUF og 56 TEUF, der vedrører henholdsvis etableringsfriheden og den frie udveksling af tjenesteydelser, anses for relevante i forbindelse med hovedsagen.

31 For så vidt som disse sidstnævnte bestemmelser udgør konkrete anvendelser af det generelle forbud mod forskelsbehandling begrundet i nationalitet, der er udtrykt i artikel 18 TEUF, er det ikke nødvendigt for at besvare de præjudicielle spørgsmål at henvise til denne artikel (jf. i denne retning dom Wall, C-91/08, EU:C:2010:182, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

32 Idet artikel 49 TEUF og 56 TEUF finder anvendelse på et udbud som det i hovedsagen omhandlede på betingelse af, at dette udbud frembyder en klar grænseoverskridende interesse, skal de ordregivende myndigheder overholde forbuddet mod forskelsbehandling begrundet i nationalitet såvel som den gennemsigtighedsforpligtelse, der følger af disse artikler (jf. i denne retning dom Wall, EU:C:2010:182, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

33 Der er imidlertid intet i de for Domstolen forelagte sagsakter eller i de indlæg, der er afgivet af de berørte, som er omfattet af artikel 23 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, der giver grundlag for at fastslå, at anvendelsen af den udelukkelsesgrund, der er indeholdt i Kbt's § 61, stk. 1, litra a), i en situation som den i hovedsagen omhandlede kan udgøre en blot indirekte forskelsbehandling begrundet i nationalitet eller overtræde gennemsigtighedsforpligtelsen. Det skal i den henseende påpeges, at den ordregivende myndighed i udbudsbekendtgørelsen udtrykkeligt anførte, at den udelukkelsesgrund, der er henvist til i den nævnte bestemmelse i Kbt, ville finde anvendelse på dette udbud.

34 Hvad angår udelukkelsen af økonomiske aktører fra et offentligt udbud i sammenhæng med den i artikel 49 TEUF og 56 TEUF fastsatte etableringsfrihed og frie udveksling af tjenesteydelser skal det bemærkes, at artikel 45, stk. 2, litra d), i direktiv 2004/18 gør det muligt at udelukke enhver økonomisk aktør, »som i forbindelse med udøvelsen af sit erhverv har begået en alvorlig fejl, som de ordregivende myndigheder bevisligt har konstateret«.

35 Domstolen har i den anledning allerede udtalt, at begrebet »fejl i forbindelse med udøvelsen af sit erhverv« i den forstand, hvori det er anvendt i denne sidstnævnte bestemmelse, omfatter enhver culpøs adfærd, der har indvirkning på den pågældende operatørs faglige troværdighed, og ikke kun overtrædelser af de fagetiske normer for det erhverv, som denne operatør tilhører i snævreste forstand (jf. i denne retning dom Forposta og ABC Direct Contact, EU:C:2012:801, præmis 27). Under disse

omstændigheder må det fastslås, at begåelsen af en overtrædelse af konkurrencereglerne – navnlig hvor der er blevet pålagt en sanktion for denne overtrædelse i form af en bøde – udgør en udelukkelsesgrund, som falder ind under artikel 45, stk. 2, litra d), i direktiv 2004/18.

36 Når en sådan udelukkelsesgrund er mulig i medfør af direktiv 2004/18, må den så meget desto mere anses for berettiget i forhold til de offentlige kontrakter, der ikke overskrider den relevante tærskelværdi, som er fastsat i det nævnte direktivs artikel 7, og som derfor ikke er undergivet de særlige og strenge fremgangsmåder, der er fastsat i dette direktiv (jf. i denne retning dom Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, EU:C:2014:2063, præmis 37).

37 I øvrigt viser 101. betragtning til direktiv 2014/24, som blev vedtaget efter tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen – hvori det udtales, at ordregivende myndigheder bør have mulighed for at udelukke økonomiske aktører, navnlig for alvorlige forsømmelser i forbindelse med udøvelsen af vedkommendes erhverv, såsom overtrædelse af konkurrenceregler, idet en sådan forsømmelse kan så tvivl om en økonomisk aktørs integritet – at den i denne doms præmis 35 anførte udelukkelsesgrund anses for berettiget i forhold til EU-retten. I øvrigt fastsætter dette direktivs artikel 57, stk. 4, litra d), klart og præcist denne udelukkelsesgrund.

38 Det skal tilføjes, at Generali, som præciseret af selskabet under retsmødet, ikke har anfægtet medlemsstaternes mulighed for i deres nationale lovgivning at fastsætte en udelukkelsesgrund i forhold til et offentligt udbud, som er baseret på, at den pågældende økonomiske aktør har begået en overtrædelse af konkurrencereglerne. Det, som Generali har anfægtet, er rækkevidden af Kbt's § 61, stk. 1, litra a), som ifølge selskabet udgør en generel udelukkelsesgrund, der langt overskrider den ramme for udelukkelsesgrunde, der fremgår af artikel 45 i direktiv 2004/18. Som det er blevet påpeget i denne doms præmis 19, vedrører hovedsagen imidlertid udelukkelsen af Generali fra deltagelse i det omhandlede udbud med den begrundelse, at selskabet har begået en overtrædelse af konkurrencereglerne, for hvilken det er blevet pålagt en bøde. Følgelig er det med henblik på den afgørelse, der skal træffes i tvisten i hovedsagen, ikke relevant at undersøge, hvorvidt andre udelukkelsesgrunde, der eventuelt er omfattet af den nævnte bestemmelse i den ungarske lovgivning, er forenelige med EU-retten.

39 På baggrund af det ovenstående skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 49 TEUF og 56 TEUF ikke er til hinder for anvendelsen af en national lovgivning, der udelukker en økonomisk aktør, som har begået en overtrædelse af konkurrenceretten, der er blevet fastslået ved en retskraftig dom, og for hvilken aktøren er blevet pålagt en bøde, fra at deltage i en udbudsprocedure.

Sagens omkostninger

40 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tiende Afdeling) for ret:

Artikel 49 TEUF og 56 TEUF er ikke til hinder for anvendelsen af en national lovgivning, der udelukker en økonomisk aktør, som har begået en overtrædelse af konkurrenceretten, der er blevet fastslået ved en retskraftig dom, og for hvilken aktøren er blevet pålagt en bøde, fra at deltage i en udbudsprocedure.

Underskrifter